

Ταυτότητα και ενηλικίωση

Δύο Ελληνίδες γερμανοτραφείς ποιήτριες γράφουν για το πώς είναι να μεγαλώνεις στην Ευρώπη

ΛΕΝΙΑ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ
Σκληρό να σκοντάφτεις σε πέτρες
ΕΚΔ. Πατάκης, σελ. 122

ΔΑΝΑΗ ΣΙΩΖΙΟΥ
Χρήσιμα Παιδικά Παιχνίδια
ΕΚΔ. Αντίποδες, σελ. 72

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

Δυο πανύψηλες, ξανθές Ελληνίδες με πράσινα μάτια και γερμανικό background – η υψίφωνος Λένια Ζαφειροπούλου (1979), με μακρόχρονη παραμονή στη Γερμανία για μουσικές σπουδές και η φιλόλογος και ιστορικός Δανάη Σιώζιου (1987), παιδί Ελλήνων μεταναστών από την Καρλσρούη – αντιμετωπίζουν στις πρόσφατες ποιητικές συλλογές τους το θέμα της υβριδικής ταυτότητας, που αποτελεί ένα πολύ επίκαιρο ζητούμενο και συζητούμενο στη σύγχρονη Ευρώπη.

Η Ζαφειροπούλου, ήδη βραβευμένη ως πρωτοεμφανιζόμενη για την προηγούμενη ποιητική συλλογή της (Paternoster Square, εκδόσεις Πόλις, 2012) από τον «Αναγνώστη», συνεχίζει στο καινούριο βιβλίο της από εκεί όπου είχε, κατά κάποιον τρόπο, σταματήσει. Ο τρόπος ζωής και δημιουργίας στις σύγχρονες ευρωπαϊκές πόλεις, τα ήθη συγκεκριμένων σιναφιών, η ιδιότητα του ξένου, του παρείσακτου, εκείνου που καλάει την πιάτσα και τη μό-

Ο τρόπος ζωής στις ευρωπαϊκές πόλεις, τα ήθη των σιναφιών, η ιδιότητα του ξένου, του αποσυνάγωγου, απασχολούν τη Ζαφειροπούλου σχεδόν εμμονικά.

στρα ως αποσυνάγωγος μάλλον παρά ως περιθωριακός την απασχολούν σχεδόν εμμονικά. Όμως, το σημείο εκκίνησης της στη συλλογή αυτή είναι πλέον η ίδια η κουλτούρα της Ευρώπης, από την Ανατολή (Τσέχωφ) ως τη Δύση (Σαίξπηρ) και από τα εκκλησιαστικά κείμενα της κοινής χριστιανικής παράδοσης μέχρι τον Ρεμπό και τον Τρακλ αλλά και τα ρεπορτάζ των σημερινών ΜΜΕ.

Σε αυτήν τη μάλλον αποστασιοποιημένη στάση (που διαδέχεται τη περισσότερο προσωπικά ποιήματα της πρώτης συλλογής) ενός ειρωνικού σχολιαστή που φοράει, επιπλέον, τη μάσκα του κοινότοπου ευρωπαϊκού πολιτισμού, η πρωτοεμφανιζόμενη Σιώζιου αντιπαραθέτει ποιήματα έντονα βιωματικά. Ενώ η φωνή της Ζαφειροπούλου μοιάζει να «σπικάρει» λοξά και καυστικά τα τεκταινόμενα στην ευρωπαϊκή ήπειρο, η Σιώζιου

Η Δανάη Σιώζιου έχει ιστορίες να διηγηθεί για τον μετανάστη παππού αλλά και για τη Frau Wilma.

Η Λένια Ζαφειροπούλου μοιάζει να «σπικάρει» λοξά και καυστικά τα τεκταινόμενα στην Ευρώπη.

Η Δανάη Σιώζιου καταθέτει ποιήματα έντονα βιωματικά.

έχει συγκεκριμένες ιστορίες να διηγηθεί για τον μετανάστη παππού, τον «ωραιότερο άντρα στη γη», «με τα δυνατά πόδια που σκαρφαλώνει και επιδιорθώνει» αλλά και για τη Frau Wilma, τη Γερμανίδα «μάγισσα» που «φρόντιζε συχνά» το μικρό κορίτσι του ποιητικού

Η Ζαφειροπούλου μας προτείνει διασκευές από γνωστά έργα.

εγώ αλλά και το απειλούσε να κάτσει ήσυχο γιατί αλλιώς θα έβγαине «απ' την καμινάδα», με όλη την «ελαφριά ανατριχίλα» που μπορεί να προκαλέσει μια τέτοια απειλή.

Οι δύο ποιήτριες, εντυπωσιακά αλληλοσυμπληρούμενες ως προς την κοινότητα της θε-

ματικής και τη διαφορά της προσέγγισης, είναι χαρακτηριστικές περιπτώσεις αυτού που, από διάφορες πλευρές, πολιορκείται για να οριστεί ως νέα ελληνική ποίηση. Είτε μιλούν περισσότερο θεωρητικά, είτε αφηγούνται ιστορίες σε τόνο προσωπικό, διακρίνονται για την εξυπνάδα και την οξύτητα των παρατηρήσεών τους, για την πνευματική εγρήγορση και το κούμφο, ενώ δεν μπορεί να μην παρατηρήσει κανείς τον εύηχο στίχο, που δεν έχει ανάγκη να προσφύγει σε εκζητήση, γλωσσική ή μορφική, για να εμφανιστεί ως «ποίημα».

Το αφηγηματικό στοιχείο, που επίσης έχει εντοπιστεί ως ένα κοινό χαρακτηριστικό πολλών νεότερων ποιητών και ποιητριών της γλώσσας μας, κυριαρχεί και στα δύο αυτά βιβλία. Είναι φανερό πως ζούμε πια για τα καλά σε ταραγμένες και ταυτόχρονα πολύ ενδιαφέρουσες εποχές. Τα υποκείμενα

έχουν τις ιδιωτικές περιπέτειές τους να καταθέσουν, δεν τους διαφεύγει όμως καθόλου το πλαίσιο. Νιώθουν και εκφράζονται ιδιαίτερα, ατομικά, αλλά κολυμπάνε με γερές απλωτές στο συλλογικό εδώ και τώρα.

Το οποίο, εδώ και τώρα, συντίθεται, με τη σειρά του, από παράταιρα, μισοσβησμένα όσο και εκτυφλωτικά υλικά: χώρες και ιστορίες που, για τη σαρκαστική ματιά της Ζαφειροπούλου («Υπνωτικά λιβάδια, Verdun 1916-Herat 2016») εκτείνονται από το πεδίο μάχης του Βερντέν στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι το πεδίο μάχης του αφγανικού Χεράτ, στις μέρες μας, ενώ η πολυσχιδής φοιτήτρια στο «Reality Show» της Σιώζιου συνορεύει «με τουλάχιστον δύο χώρες» και την «πολιορκούν τεύτονες ιππότες και θεσσαλοί αγρότες». Πόσο περικότερα μπορεί άραγε να αποδοθεί η παγκοσμιοποίηση;

Από εκεί κι ύστερα, οι δυο συλλογές αποκλίνουν. Η Ζαφειροπούλου μας προτείνει πλουσιότητα και ευφυή γκάμα μίνι διασκευών από γνωστά μοτίβα, ήρωες και έργα: Αμλετ, Ζιζέλ, Βυσσινόκηπος, Τρεις Αδελφές, Δον Ζουάν της παρέχουν λέξεις, φράσεις ή καταστάσεις για να αναμετρηθεί με το παρόν. Είναι σαν να ερευνά ταυτόχρονα την ισχύ της τυπολογίας χαρακτήρων και ιστοριών μιας κλασικής βι-

Για τη Σιώζιου κρίσιμο ζήτημα είναι η ενηλικίωση, που προϋποθέτει την τακτοποίηση ντουλαπιών στον χωρόχρονο αλλά και την εξοκείωση με το πένθος.

βλιοθήκης στο σήμερα της Ευρωπαϊκής Ηπείρου.

Στο βιβλίο της Σιώζιου το κρίσιμο ζήτημα είναι η ενηλικίωση, που προϋποθέτει ένα είδος τακτοποίησης ντουλαπιών και παταριών στον χωρόχρονο αλλά και την εξοκείωση με το πένθος και τις λογής επιγνώσεις.

Κοινή παιδικότητα

Συναντιούνται, ωστόσο, και πάλι στην επιμονή τους στην παιδικότητα, στις πιτζάμες, στα παραμύθια – σε έναν κόσμο κι ένα λεξιλόγιο που με όλη τη λύπη και με όλες τις απώλειες αρνούνται, οι ποιήτριες, να τον παραδώσουν. Η ιδιωτική δοκιμασία συμφύρεται, έτσι, με τη δημόσια. Πόσο ανθεκτική θα αποδειχθεί η ταυτότητα, καθώς σκοντάφτει στις σκληρές πέτρες της ιστορίας και πόσο χρήσιμα θα αποβούν για την ενήλικη προσωπικότητα τα παιδικά παιχνίδια;